

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1732

Vragen van het lid **Sjoerdsma** (D66) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *het bericht van het mogelijk samenspannen van EU-commissaris Olivér Várhelyi met Milorad Dodik* (ingezonden 25 januari 2022).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 16 februari 2022).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht van de EU Observer over aanwijzingen tot mogelijk samenspannen van Eurocommissaris Olivér Várhelyi met Milorad Dodik?¹

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Hoe oordeelt u over dit bericht?

Antwoord 2

Het kabinet beschikt niet over informatie om de aanwijzingen uit het bericht van de EU Observer te kunnen verifiëren. De Eurocommissaris voor Uitbreiding en Nabuurschap Olivér Várhelyi heeft bij zijn aanstelling een duidelijk EU-mandaat voor het uitvoeren van zijn functie gekregen en dient zich te allen tijde aan dit mandaat te houden.

Vraag 3

Bent u het eens dat Milorad Dodik met zijn afscheidingsbeweging Republika Srpska een gevaar vormt voor de eenheid van Bosnië-Herzegovina en de algehele stabiliteit van de Westerse Balkan?

Antwoord 3

Ja, het kabinet is bezorgd over recente uitspraken en acties van het Bosnisch-Servisch leiderschap die spanningen in de Westelijke Balkan verhogen, de politieke eenheid van Bosnië-Herzegovina ondermijnen en risico's op incidenten vergroten. Op de Raad Buitenlandse Zaken van 15 november 2021

¹ EU Observer, 14 januari 2022, «MEPS seek probe into EU commissioner over Bosnia», <https://euobserver.com/world/154087>

riep België namens de Benelux op tot een duidelijke stellingname van de EU tegen revisionistische en polariserende retoriek en tegen acties die de soevereiniteit en territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina ondermijnen. Vanwege de door het Bosnisch-Servisch leiderschap aangekondigde ongrondwettelijke maatregelen, bepleitte het kabinet tijdens de Raad Algemene Zaken van 14 december 2021 het instellen van sancties tegen Milorad Dodik en zijn machtskring, conform de motie-Kuzu².

Vraag 4

Bent u het eens dat enige vorm van samenspanning vanuit de Europese Unie (EU) met Dodik ondermijnend is om tot een oplossing in deze ontvlambare situatie te kunnen komen?

Antwoord 4

Het kabinet onderstreept het belang van een gezamenlijke EU inzet ten aanzien van Bosnië-Herzegovina. De EU dient met één stem steun uit te blijven spreken voor een functionele Bosnische staat en duidelijk stelling te nemen tegen revisionistische en polariserende retoriek, en tegen acties die de soevereiniteit en territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina ondermijnen.

Vraag 5

Welke betrokkenheid van de bovengenoemde Eurocommissaris heeft u kunnen verifiëren?

Antwoord 5

Als Eurocommissaris voor Uitbreiding en Nabuurschap is Olivér Várhelyi onder meer verantwoordelijk voor de relatie tussen de EU en de (potentiële) kandidaat-lidstaten. In die hoedanigheid is het vanzelfsprekend dat de Eurocommissaris interactie heeft met de politiek leiders van de landen op de Westelijke Balkan waarbij er een duidelijk EU-mandaat bestaat over de gezamenlijke EU-inzet ten aanzien van Bosnië-Herzegovina. Op 24 en 25 november jl. bracht Eurocommissaris Olivér Várhelyi een bezoek aan Bosnië-Herzegovina waar gesprekken hebben plaatsgevonden met de politiek leiders van Bosnië-Herzegovina, Milorad Dodik, Dragan Čović and Bakir Izetbegović. Over dit bezoek heeft de Eurocommissaris meerdere publieke statements naar buiten gebracht met daarin de boodschap die hij namens de EU heeft uitgedragen, waaronder de veroordeling van afscheidingsretoriek en het blokkeren van staatsinstellingen^{3 4}.

Vraag 6

Kunt u een update verschaffen over de situatie rondom Olivér Várhelyi en Milorad Dodik? Hoe oordeelt de Europese Commissie hierover?

Antwoord 6

De Europese Commissie heeft op 22 december jl. via de EU delegatie in Sarajevo een statement naar buiten gebracht waarin wordt bevestigd dat Milorad Dodik tijdens het bezoek van Eurocommissaris Olivér Várhelyi aan Sarajevo op 24 en 25 november jl. de Eurocommissaris geïnformeerd heeft over zijn intenties om zich uit de federale staatsinstellingen terug te willen trekken. In het statement van de EU delegatie staat dat Eurocommissaris Olivér Várhelyi Milorad Dodik dringend verzocht heeft om geen unilaterale en onomkeerbare stappen te zetten die het functioneren van de Bosnische staat en de soevereiniteit en territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina ondermijnen.⁵

In reactie op het verzoek van de Europarlementariërs om het instellen van een onderzoek naar het functioneren van Eurocommissaris Olivér Várhelyi heeft de Europese Commissie gereageerd dat het niet voornemens is een onderzoek te starten.

² Kamerstuk 35 925 V, nr. 47.

³ https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/varhelyi/announcements/remarks-commissioner-varhelyi-end-his-visit-bosnia-and-herzegovina_en

⁴ https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/varhelyi/announcements/remarks-commissioner-varhelyi-press-start-visit-bosnia-and-herzegovina_en

⁵ Europa.ba

Vraag 7

Hoe oordeelt u over de steun van Hongaarse premier Viktor Orbán aan Milorad Dodik en zijn afscheidingsbeweging?

Antwoord 7

Het kabinet onderstreept het belang van een gezamenlijke EU inzet ten aanzien van Bosnië-Herzegovina. De EU dient met één stem steun uit te blijven spreken voor een functionele Bosnische staat en duidelijk stelling te nemen tegen revisionistische en polariserende retoriek en tegen acties die de soevereiniteit en territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina ondermijnen.

Vraag 8

Bent u verder bekend met het bericht over de mogelijke loyaliteit van Várhelyi aan Viktor Orbán als voormalig EU-ambassadeur voor Hongarije?⁶

Antwoord 8

Ja

Vraag 9

Hoe oordelen u en uw Europese collega's over de mogelijkheid dat dit een rol heeft kunnen spelen bij de mogelijke samenspanning met Milorad Dodik?

Antwoord 9

Het kabinet onderstreept het belang van een gezamenlijke inzet ten aanzien van Bosnië-Herzegovina. De EU dient met één stem steun uit te blijven spreken voor een functionele Bosnische staat en duidelijke stelling te nemen tegen revisionistische en polariserende retoriek en tegen acties die de soevereiniteit en territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina ondermijnen. Dit is ook de inzet van het gehele college van de Europese Commissie, inclusief de Commissaris voor uitbreiding en nabuurschap Olivér Várhelyi. De publieke verklaringen van de Europese Commissie en de publieke uitspraken van Eurocommissaris Olivér Várhelyi over de situatie in Bosnië zijn in lijn met deze inzet.

Vraag 10

Wat is er verder bekend over de dialoog tussen de EU en Milorad Dodik?

Antwoord 10

De op 1 juni 2015 overeengekomen Stabilisatie en Associatie Overeenkomst (SAO)⁷ vormt het kader voor de betrekkingen tussen de Europese Unie en Bosnië-Herzegovina. Binnen dit kader worden gemeenschappelijke politieke en economische doelstellingen vastgesteld en vindt er dialoog plaats over de uitvoering van de afspraken die vallen onder de SAO.

Als Eurocommissaris voor Uitbreiding en Nabuurschap is Olivér Várhelyi onder meer verantwoordelijk voor de relatie tussen de EU en de (potentiële) kandidaat-lidstaten. In die hoedanigheid is het vanzelfsprekend dat de Eurocommissaris interactie heeft met de politiek leiders van de landen op de Westelijke Balkan waarbij er een duidelijk EU-mandaat bestaat over de gezamenlijke EU-inzet ten aanzien van Bosnië-Herzegovina. Op 24 en 25 november jl. bracht Eurocommissaris Olivér Várhelyi een bezoek aan Bosnië-Herzegovina waar gesprekken hebben plaatsgevonden met de politiek leiders van Bosnië-Herzegovina, Milorad Dodik, Dragan Čović and Bakir Izetbegović. Over dit bezoek heeft de Eurocommissaris meerdere publieke statements naar buiten gebracht met daarin de boodschap die hij namens de EU heeft uitgedragen, waaronder de veroordeling van afscheidingsretoriek en het blokkeren van staatsinstellingen^{8 9}.

⁶ EU Observer, 14 november 2019, «Hungary's commissioner-to-be grilled over loyalty to Orbán», <https://euobserver.com/institutional/146609>

⁷ Stabilisatie- en associatieovereenkomst met Bosnië en Herzegovina (europa.eu)

⁸ Remarks by Commissioner Várhelyi at the end of his visit to Bosnia and Herzegovina | European Commission (europa.eu)

⁹ Remarks by Commissioner Várhelyi to the press at the start of the visit to Bosnia and Herzegovina | European Commission (europa.eu)

Vraag 11

Wat doet Nederland verder in bilateraal en Europees verband om de spanningen in Bosnië-Herzegovina rondom de mogelijke afscheiding van Republika Srpska tegen te gaan?

Antwoord 11

Op de Raad Buitenlandse Zaken van 15 november 2021 riep België namens de Benelux op tot een duidelijke stellingname van de EU tegen revisionistische en polariserende retoriek en dreigende aantasting van de eenheid en territoriale integriteit van het land. Daarnaast blijft het kabinet zich zowel bilateraal als multilateraal actief inzetten tegen maatregelen die diepere etnisering van Bosnië en Herzegovina als gevolg hebben. Tijdens de Raad Algemene Zaken van 14 december 2021 bepleitte het kabinet het instellen van sancties tegen Milorad Dodik en zijn machtskring, conform de motie-Kuzu¹⁰. Dit pleidooi vond echter geen weerklank in de Raad. Het kabinet heeft tijdens deze Raad bovendien wederom het belang van het implementeren, door Bosnië-Herzegovina, van uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) met betrekking tot de rechten van alle burgers (in plaats van rechten op basis van etniciteit) benadrukt en zal dit blijven doen, zowel richting Bosnië-Herzegovina als in Europees verband. Ook in de vierjaarlijkse mensenrechtenvergadering van het Comité van Ministers van de Raad van Europa benadrukt het kabinet het belang van het naleven van de uitspraken van het EHRM.

Vraag 12

Welke diplomatieke instrumenten worden hiervoor ingezet? Wordt er bijvoorbeeld overwogen om als EU aan te sluiten bij de sancties van de Verenigde Staten (VS) tegen Milorad Dodik?

Antwoord 12

Tijdens de Raad Algemene Zaken van 14 december 2021 bepleitte het kabinet het instellen van EU-sancties tegen Milorad Dodik en zijn machtskring, conform de motie-Kuzu¹¹. Dit pleidooi vond echter geen weerklank in de Raad. Het kabinet is voorstander van gezamenlijk optreden met de VS in Bosnië-Herzegovina, gezien de historische betrokkenheid bij de regio. De EU en de VS dienen zeer zorgvuldig te bezien welke instrumenten het beste kunnen worden ingezet om de situatie te de-escaleren. Het kabinet blijft in gesprek met EU-partners over de-escalatie van de situatie.

Vraag 13

Hoe zal de Minister hierbij de aangenomen Motie Kuzu c.s. (kamerstuk 35 925-V, nr. 47) precies uitvoeren?

Antwoord 13

Op de Raad Buitenlandse Zaken van 15 november 2021 riep België namens de Benelux op tot een duidelijke stellingname van de EU tegen revisionistische en polariserende retoriek en tegen acties die de soevereiniteit en territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina ondermijnen. Vanwege de door het Bosnisch-Servisch leiderschap aangekondigde ongrondwettelijke maatregelen, bepleitte het kabinet tijdens de Raad Algemene Zaken van 14 december 2021 het instellen van sancties tegen Dodik en zijn machtskring, conform de motie-Kuzu¹². Dit pleidooi vond echter geen weerklank in de Raad. Het kabinet blijft zich zowel bilateraal als multilateraal inzetten voor Europese maatregelen die ingezet kunnen worden om de leider van de Bosnische Serviërs, Milorad Dodik, van zijn voorgenomen acties te weerhouden. Het kabinet heeft in EU-verband opgeroepen tot een optiepaper van de EU Hoge Vertegenwoordiger waarin verschillende handelingsopties worden uitgewerkt. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan het tijdelijk of gedeeltelijk stopzetten van EU-financiering.

¹⁰ Kamerstuk 35 925 V, nr. 47.

¹¹ Kamerstuk 35 925 V, nr. 47.

¹² Kamerstuk 35 925 V, nr. 47.

Vraag 14

In hoeverre worden de gremia van de Raad van Europa aangewend om Hongarije te wijzen op haar destabiliserende werking in de Westerse Balkan? Gebeurt dit met enig succes? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 14

De Raad van Europa kampt evenals andere internationale organisaties met afnemende steun voor multilateralisme, erosie van gedeelde waarden en politisering van de onderlinge verhoudingen tussen de leden. Voor Nederland is de Raad van Europa één van de belangrijkste instellingen als hoeder van mensenrechten, rechtsstaat en democratie. Daarom blijft Nederland zich voortdurend inzetten in de Raad van Europa voor het uitdragen van deze waarden en het bevorderen van de samenwerking tussen de 47 lidstaten.

Vraag 15

Kunt u deze vragen afzonderlijk beantwoorden?

Antwoord 15

Ja.